

Monte Carlo – J.J. Cremer

Geschreven in april 1979 in Nice.

Na zijn dood uitgegeven door G. Keller.

1e druk: Monte Carlo. Leiden : D. Noothoven van Goor, 1880. 40 p.

2e druk in: Romantische werken: vertellingen en schetsen, deel 13. Amsterdam: D. Noothoven Van Goor, 1881. p. 268-280

3e druk in: De lelie van 's-Gravenhage. Leiden : A.W. Sijthoff, ca. 1887. 6e druk. p. 260-271. In het hoofdstuk Gelegenheidsstukken opgenomen na de roman. Vijftig-cents-editie, no. 22.

4e druk in: De lelie van 's-Gravenhage. Leiden : A.W. Sijthoff, ca. 1890. 7e druk. p. 260-271. In het hoofdstuk Gelegenheidsstukken opgenomen na de roman. Bibliotheek van Nederlandsche schrijvers.

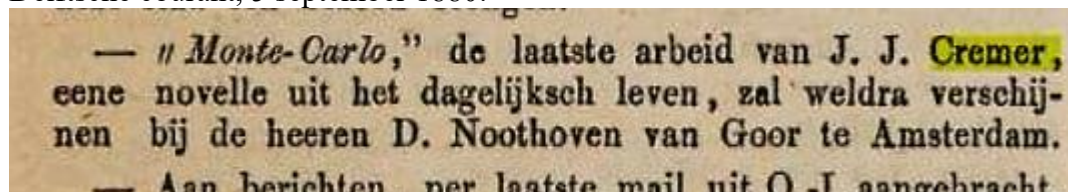
5e druk in: Leidsche herdrukken, no. 35. Leiden : A. W. Sijthoff, 1906. p. 20-31. Fabriekskinderen - Monte-Carlo – Naar omhoog enz..

Rotterdamsch nieuwsblad, 28 juli 1880:

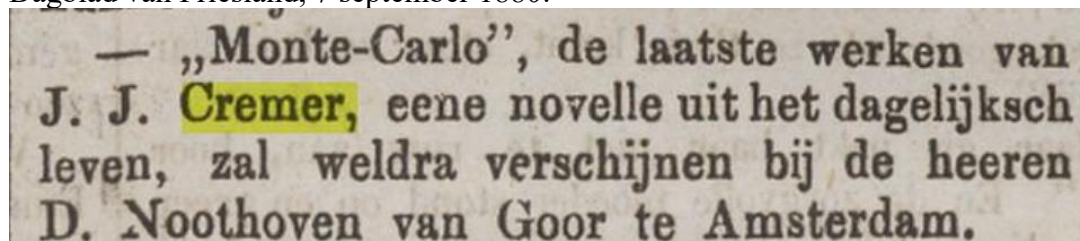
In de nalatenschap van wijlen
Cremer is naar het *N. v. d. Dag* verneemt
nog een voltooide reisschets gevonden. Ook
vond men een gedeelte van een nieuwen roman.

Delftsche courant, 5 september 1880:

— „Monte-Carlo,” de laatste arbeid van J. J. **Cremer**,
eene novelle uit het dagelijksch leven, zal weldra verschij-
nen bij de heeren D. Noothoven van Goor te Amsterdam.
— Aan berichten - per laatste mail uit O.-I. aangebracht

Dagblad van Friesland, 7 september 1880:

— „Monte-Carlo”, de laatste werken van
J. J. **Cremer**, eene novelle uit het dagelijksch
leven, zal weldra verschijnen bij de heeren
D. Noothoven van Goor te Amsterdam.

Algemeen handelsblad, 3 oktober 1880:

Binnen weinige dagen verschijnt
 bij D. NOOTHOVEN VAN GOOR, te AMSTERDAM
M O N T E - C A R L O
 DOOR **J. J. CREMER.**
 Groot 8°. Prijs 60 Cent.
MONTE-CARLO is weder een van die eenvoudige verhalen uit het dagelijksch leven, dat **CREMER** steeds tot onderwerp koos; zonder ingewikkelden knoop, zonder buitensporige karakters, zonder onvoorziene gebeurtenissen, en waarin het toeval slechts een bescheiden plaats bekleedt. (36886)

Nieuws van den dag, 12 oktober 1880:

Binnen weinige dagen verschijnt
 bij D. NOOTHOVEN VAN GOOR, te
 Amsterdam:
M O N T E - C A R L O
 door J. J. **CREMER.**
 Groot 8o. Prijs 60 Cents.
MONTE-CARLO is weder een van die eenvoudige verhalen uit het dagelijksch leven dat **CREMER** steeds tot onderwerp koos; zonder ingewikkelden knoop, zonder buitensporige karakters, zonder onvoorziene gebeurtenissen, en waarin het toeval slechtseene bescheiden plaats bekleedt. (7598)

Arnhemsche courant, 18 oktober 1880:

Bij den heer Noothoven van Goor is thans Cremers laatste novelle *Monte-Carlo* verschenen, Het is een boeiend verhaal, Cremers talent ten volle waardig. Zeer velen zullen zeker gaarne deze nalatenschap van **Cremers** aanvaarden.

Zutphensche courant, 18 oktober 1880:

— *Het Vaderland* schrijft: De *Zutphensche Courant* heeft een telegraphisch bericht uit Den Haag ontvangen dat »de zaak van De Jongh den 25n dezer in openbare terechtzitting zal worden behandeld.» Dit bericht is onjuist; het onderzoek is nog niet afgelopen, zoodat van het bepalen van den dag der openbare terechtzitting nog geen sprake kan zijn.

— *Het Vaderland* bericht onder reserve, dat de predikant V. te Delft, te Gorinchem eene lezing houdende, per telegraaf naar huis ontboden werd, daar een brandbrief als die van de Jongh aan den heer Bogaardt, ten zijnen huize was bezorgd.

— *Cremer's Laatste Oordeel*.

Cremer's nalatenschap is zijnen erfgenamen, d. i. de tallozen, die hem liefhebben, hem die ook zooveel heeft liefgehad, - aangeboden.

Zijn vriend Gerard Keller is executeur-testamentair geweest: eene hartelijke »inleiding» getuigt, hoe dierbaar dezen die weemoedige taak was. Met een gevoel van innigen weemoed, zegt Keller, las ik zijne novelle Monte-Carlo; »weemoed, omdat de edele vriend, die ze schreef, ons ontviel; weemoed, omdat hij ons ontnomen werd, terwijl zijn talent nog alle frischheid had behouden en zijn gevoel voor het goede en schoone nu gepaard ging met nog rijker levenservaring en grooter menschenkennis.» Keller noemt Monte-Carlo eene novelle. Wat anderen naam kan men ook geven aan een werk van Cremer, van den onovertroffen novellist, zooals onlangs een Duitsch literator hem heeft genoemd? Evenwel - eene uitgewerkte novelle is Monte-Carlo toch wel niet; veel eer eene keurige schets, de meesterhand verradend, gevoelvól, en tevens - Tendenz-schrift.

Ja, ook dit: - als al Cremer's werken. Wat al maatschappelijke kwalen en onduigen zijn door den wakkeren humanist bestreden, wat al schoone vormen heeft de talentvolle kunstenaar gebruikt om met zijne lessen tot het hart der lezers door te dringen! Cremer beoefende nooit uitsluitend l'art pour l'art. Hij was overtuigd, dat de kunst, evenmin als de vrouw - de vergelijking is van Elise van Calcar - alleen bestaat om schoon te zijn.

Ook Monte-Carlo heeft een strekking; we zouden de schets een leerdicht willen noemen: zoo vloeiend is de stijl.

De titel deed, bij de eerste aankondiging, reeds eene Tendenzschrift vermoeden. »Cet enfer de Monaco» is immers het heilloos oord, van waar ook Marcellus Emants ons een drietal typen heeft meegebracht.

En nu Cremer.

Eene parallel trekken tusschen beider geschrift gaat slechts ten deele, daar het werk van Emants, 240 pag. groot, drie uitgewerkte novellen bevat, en Cremer's boekje, zooals we zeiden, niet meer dan een schets is. Beide hebben gemeen een sarkastische revue der ongelukkige speeldwazen; daarna treedt in het eene de dichter van Lillith op, de pessimistische dichter-philosoof, wiens rampzalige helden allen het leven vervloeken; - en in het ander. . . Wij willen den lezer 't genot van J. J. Cremer's laatste werk te verslinden en daarna, en detail, negmaals te genieten, door onbescheiden mededeelingen niet onthouden; slechts dit: Cremer, zonder der waarheid te kort te doen, heft niet dan voor een oogenblik den sluier op, die over de rampzalige roulettewereld ligt: aan het einde komt de vrede, vrede na den strijd, niet de angstvallige kalmte, die aan de speeltafel wordt gehandhaafd (La Banque, c'est la paix!), maar rust in 't gemoed, lust in het leven: »ze (her)krijgen mekaar.»

De dichter der Betuwe, al heeft hij ons op glib-

beriger bodem gebracht dan in de klei van Maas-en-Waal, is dus in de oude richting gebleven.

Te komen tot de slotsom: lieven is leven, was, als altoos, zijn doel. En dat doel heeft hij willen bereiken langs een weg vol ramp en ongemak, ten einde te waarschuwen tegen het berokkenen van eigen ellende. En bij die waarschuwing schroomde ook de idealistische kunstenaar niet de ellende te malen, het kwaad te ontmaskeren: die waarschuwing was een oordeel - helaas, *Cremer's laatste oordeel*.

— De baker van H. M. de Koningin heeft Maandagmorgen het paleis verlaten. Z. M. de Koning schonk haar een vorstelijke belooning en geld, en de Koningin bovendien een gouden horloge en ketting.

— Daartoe opgewekt door de onlangs te 's Hage gehouden tentoonstelling van voorwerpen betreffende de wapen-geslacht en zegelkunde, hebben eenige heraldici aldaar vergaderd, met het oogmerk eene vereeniging te vormen, welke zich de ernstige beoefening der hulpwetenschappen van de geschiedenis ten doel stelt.

— Naar aanleiding van eenige bezwaren tegen tal van rechtzinnige predikanten door den heer de Savornin Lohman in de *Protestantische Noordbrabander* ingebracht, schrijft het *Wag. Weekbl.* van heden:

»De vraag dient ernstig everwogen: zullen we ons nog langer laten gebruiken om voor mannen de deur der Kamer te doen openen, die ons zo bitter tegen zijn als de heer De Savornin Lohman? Dit althans staat voor ons vast, dat het zooals het in den laatsten tijd ging, niet langer gaan mag. We laten ons noch door de *Heraut*-mannen, noch door de christ. gereformeerden gebruiken, om een graf te helpen graven voor onze kerk, om als sleepdragers van een kerkbegrip dienst te doen, dat nu eenmaal het onze niet is. En zegt men: »maar dan zal onze anti-revolutionaire partij haar betekenis verliezen en zullen de kamerzetels der onzen den liberalen ten prooi worden», — we gelooven 't ook en 't zal ons niet weinig smarten. Maar moeten we kiezen, dan liever dat, dan ontrouw te worden aan de belangen der Herv. Kerk. Wat de anti-revolutionairen, als ze eens aan de groene komen te zitten, ten bate van de hoogste belangen onzes volks zullen presteeren, moet nog blijken, en er valt ook moeilijk op te vasten Maar wat de Herv. Kerk voor neil aanbrengt, dat ervaren we — *n'en déplaise* den heer Lohman — elken dag. De heer Groen wilde eerst Christen zijn. Daarna staatsman. Zoo zeggen ook wij: wij zijn allereerst Christelijk Hervormden en eerst daarna anti-revolutionairen.»

Wag. Weekbl. en *Standaard* zijn wel één van van richting, maar niet één in liefde. Wij komen hierop nader terug.

— De onbekende weldoener der Maatschappij van Weldadigheid heeft aan die inrichting weder acht duizend gulden geschonken. Sedert 1864 mocht zij van dien milden gever f 101,000 ontvangen en steeds was de heer jhr. mr. J. K. W. Quarles van Ufford te 's Hage, voorzitter-commissaris der Maatschappij, de gelukkige tussenpersoon.

— Door een der burgemeesters in de prov. Groningen is volgens de *N. Gr. Cour.* den Minister van Binnenl. Zaken de vraag gedaan of het onder de nieuwe wet op het lager onderwijs geoorloofd zal zijn, dat het onderwijs in nuttige handwerken worde gegeven door niet geëxamineerde juffrouwen?

— Bij den heer D. Noothoven van Goor te Amsterdam is verschenen „Monte-Carlo“, door J. **Cremér**. De heer Gerard Keller, aan wien de heer N. v. G. het handschrift ter lezing zond, heeft er een woord bijgevoegd ter inleiding van dit laatste werk van onzen zoo zeer betreunden **Cremér**.

„t Was mij — schrijft de heer Keller — ofikiwintig jaren in mijn leven werd teruggeslaat, in de dagen dat ik voor een of ander periodiek werk, waarvan wij beiden mede-arteders waren, copie van **Cremér** ontving. Weer dezelfde duidelijke, leesbare hand, dezelfde regelmatigheid en netheid, die getuigt, dat de auteur niet genarzelde heeft in de keus zijner woorden; dat hij wist wat hij schreef en niet geschreven had vóór hij had nagedacht; dezelfde kalmte, die elk denkbeeld aan haastig ter neergeworpen invallen uitsluit.

„Zoo zag er altijd zijn handschrift na de eerste wording uit. Dan liet hij het rusten, om het eenigen tijd later weder met frischen geest aan eigen critiek te onderwerpen. Dan vulde hij aan, verbeterde hij eenig woord of uitdrukking, die niet juist zijn bedoeling weergaf. Enkele volzinnen werden geschrapt, die den gang der handelingen vertragen of aan den indruk schaadden; hier en daar werden een paar woorden bijgevoegd, om den overgang geleidelijker, den stijl vloeiender te maken. Nieuwe regels werden aangegeven om beter den toestand te doen waarden en aan de interpunctie de zorg besteed, door anderen zoo vaak verzuimd. Inkt en schrift en zelfs het verschil van papier bewezen dat er een betrekkelijk lang tijdsverloop lag tussehen het oorspronkelijk en zijn voltooiing; maar in de gedachte zelve, in den loop van het verhaal, is niets veranderd, omdat **Cremér** nooit zijn arbeid begon vóór hij volkomen wist wat die worden moest. Maar hij leverde hem ook niet af, vóór die geheel beantwoordde aan hetgeen hij zich had voorgesteld en — gelijk hij zelf het uitdrukte — iets gegeven had „zoo goed als hij het kon geven.“

Onnoodig het publiek aan te sporen kennis te maken met dezen laatste arbeid van **Cremér**.

„Leidsche Herdrukken,”

EEN DUBBELTJE PER DEEL.

- No. 28. **J. J. A. GOEVERNEUR:**
Avonturen in den Nieuwjaarsnacht.
- No. 29. **J. J. CREMER:**
Een Vriend van den Huize. — Op den Zolder.
- No. 30. **JOHAN GRAM:**
Twee Contrasten. — Een huwelijksreize. — Een sonderling condoleance-bezoek. — Een vriend uit de Oost.
- No. 31. **Mr. C. VOSMAER:**
Een Pelgrimstocht naar de Weddesteg. — Een preek in 1699. — Mosa.
- No. 32. **J. J. CREMER:**
Het Einde. — Een dag in de residentie.
- No. 33. **G. J. SPOOR:**
Grootvader. — Een Familiegeschiedenis.
- No. 34. **T. PLUIM:**
Mars.
- No. 35. **J. J. CREMER:**
Fabriekskinderen. — Monte Carlo. — Naar omhoog. — Wat vader Harmen vertelt. — Het Jawoord. — Alles wel: 't **lot** in den **kerkbuil**. — Thijs de smid.
- No. 36. **R. KOOPMANS VAN BOEKEREN:**
Mag ik u „moeder” noemen. — Muisjes zonder staartjes.
- No. 37. **Ja. VAN RENNES:**
Een huishouden van Jan Steen. — Mijn zwarte vriendin. — Jan de wascher. — De „Honderdduizend”.
- No. 38. **GERARD KELLER:**
Onze Minister.
- No. 39. **J. J. A. GOEVERNEUR:**
Gaston van Frankrijk.
- No. 40. **JOHAN GRAM:**
De roode handschoen. — Een nalatenschap. — Het hofje van Kelderman.

UITGAVE A. W. SIJTHOFF, LEIDEN.

Laatst bijgewerkt: 13 januari 2022.
www.jacobcremer.nl